

Nooruk ja seksuaalsus

Lemme Haldre

pediaater, kliiniline psühholoog-psühhoterapeut

2015

Seksuaalsus on mina-pildi koostisosa

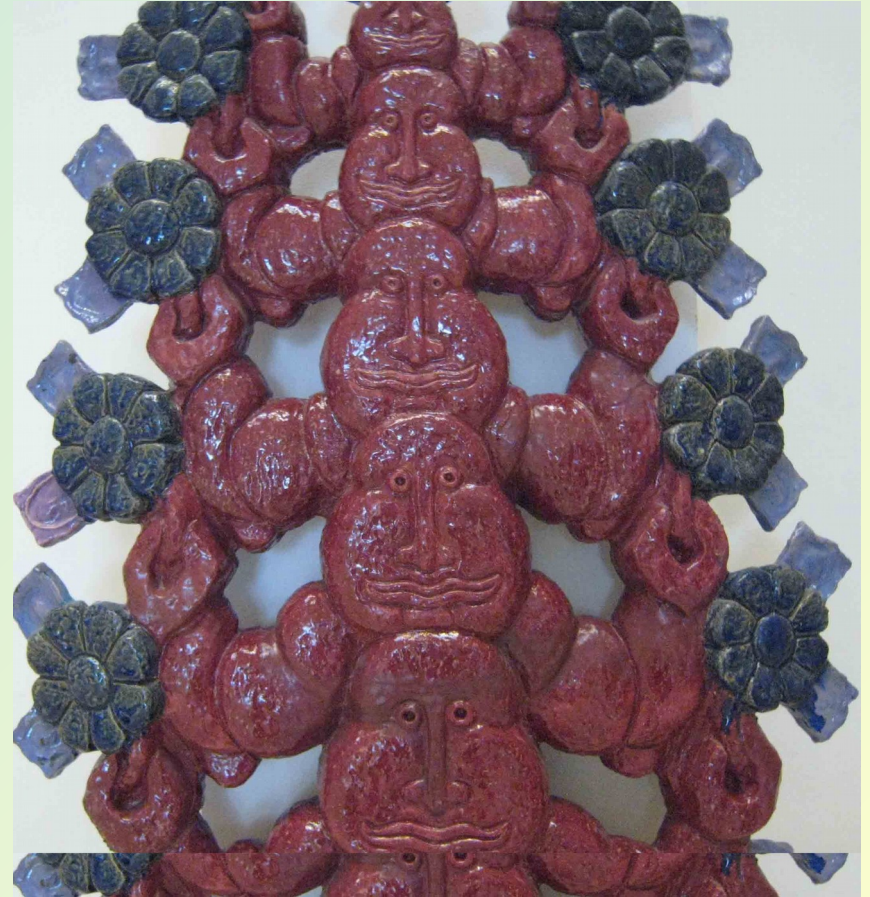
Tervikliku seksuaalküpsuse
saavutamine võtab aega.

Täiskasvanutel
ettekujutus, et inimesed
peaksid automaatselt
teadma, milline on õige
seksuaalkäitumine.

Seksuaalne areng on dünaamiline protsess

- Mina tunde kujunemine
- M/N identiteedi areng, „Kes ma olen?“
- Soorollide areng „Kuidas ma P või T-na käituma pean?“,
- Normidel , väärtustel põhinev seksuaalkäitumine (“Kus ja millal ma võin?”)
- Partneri eelistuse kujunemine

Puberteediiga

- Seksuaalsus omandab kindlama kuju. Imetlusobjekti otsimine, samastumine, enda kõrvutamine
- Ebajärjekindlus, paine “olla normaalne”
- Armumised ka samasooliste vahel
- Mõtted oma seksuaalsest orientatsioonist. Samale soole suunatud mängud ja katsetused.
- Kahtlused oma seksuaalsuse suhtes! Ropendamine

Noorukite masturbeerimine ja seksuaalfantaasiad

Masturbeerimist P 2 korda enam kui T sellel perioodil

Noorukitel sellega omamoodi ettevalmistus tulevaseks eluks. “Katse” – “ma olen normaalne”

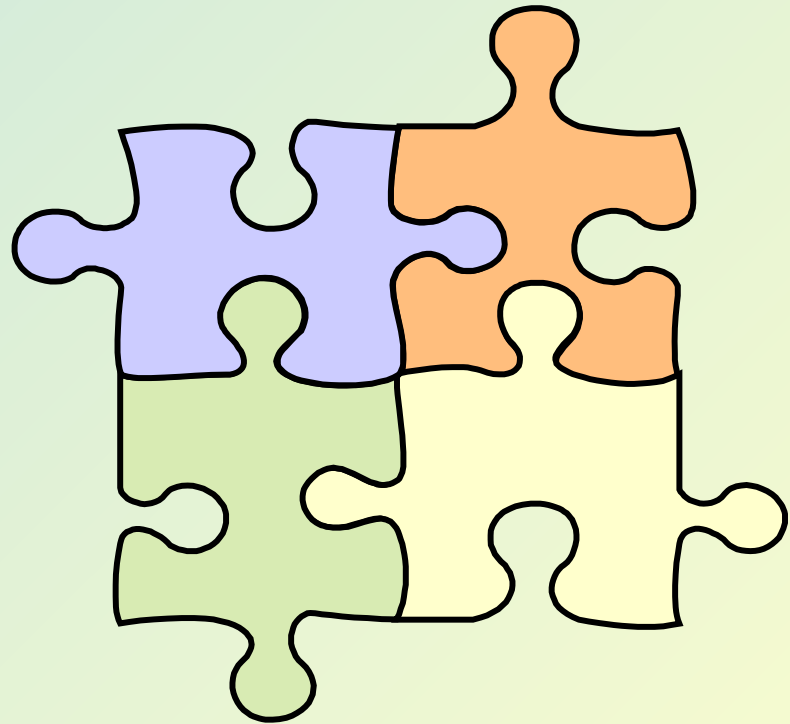
Seksuaalfantaasiatel peale seksuaalse rolli ka tähtsus sisemiste rollide ja identiteedile.

Fantaasiad kui katalüsaatorid juhtides mitmeid otsuseid

Tänapäeva noorukid on androgüünsed?

Tüdrukud- võtavad omaks maskuliinsete ja feminiinsete omaduste kombinatsiooni. Tüdruk ei pea loobuma kummastki.

Poistelt oodatakse ka tänapäeval rohkem maskuliinsust

Poiste homoseksuaalne sättumuse
kujunemine varem kui tüdrukutel.

Tüdrukutel kujunemine pikaldane protsess.

Teismelistel tüdrukutel on naine olemine
tähtsam kui lesbi olemine.

Poistel gei olemine tähtsam kui mees
olemine.

(R. Savi- Williams)

Emotsionaalne konflikt ja sooline düsfooria lastel

- Noorukieas osadel noortel segased tunded oma sooga.
- Uuringute põhjal: seosed ebaturvaliste peresuhete, ärevushäirete, depressiooni ja PTSD vahel.
- Uuringutes leitud peresuhetes samast soost vanemate poolset tõrjumist
- Seosed negatiivse mina-pildi, kehaga seotud murede, kaaslaste narrimise ja tõrjumisega

(Am. Acad. of Pediatrics 2012

Am. Acad. Child Adolesc Psychiatry 2007

Am. J. Psychiatry, 2003)

Sooidentiteet kujuneb umbes 0-18 elukuu jooksul. On inimese sooline enesemääratlus.

Bioloogilisest soost erinevana tundmine-transseksuaalsus.

- Transvestiit- sooidentiteet ja bioloogiline sugu on omavahel vastavuses, kuid meeldib aeg-ajalt riietuda ja mängida vastassugupoole rolli.
- Nii transseksuaale kui transvestiite on seksuaalse sättumuse ehk orientatsiooni poolest nii hetero-, homo- kui biseksuaalseid.

Soolise düsfooriaga lapsed ja noorukid (eriti poisid) on sagedamini kui teised väärkohtlemise ohvrid (vaimne, füüsiline ja seksuaalne).

Nende sooline konflikt võib olla nii seksuaalse ärakasutamise indikaatoriks kui ka väärkohtlemise riskifaktoriks.

(Am. Acad. of Pediatrics 2012)

Seksuaalselt väärkoheldud noorukid ja trauma dünaamika mudel

Lapse arengu vastased seksuaalsed kogemused viivad lapse arengu soolise identiteedi ja seksuaalse sättumuse häireteni.

Toimub 3 olulist protsessi: traumaatiline seksualiseerumine; reetmise ja jõuetuse tunde kujunemine suhetes; stigmatiseerumine, mis kokku määravad inimese edasist käitumist.

(Finkelhor ja Browne 1985)

Messoost ohvrid usuvad, et nende saatus on muutuda homoseksuaaliks või et väärkohtleja on neid tajunud "nõrgana" ja seda ära kasutanud.

Usk, et homoseksuaalsus on kui nakkushaigus, mis "saadakse" läbi vahekorra mehega.

Selle tulemusena eakaaslaste grupist eemaletõmbumine või ülekompanseerimine (mehelikkuse taastamiseks), et saada tagasi puutumatus tunne.

LGBT noorukid ja emotsionaalne konflikt

LGBT - on koondmõiste kirjanduses homoseksuaalide (geide ja lesbide), biseksuaalide ning transvestiitide ja transseksuaalide kohta.

Põrkuvad sageli kokku sildistamisega, kogevad emotsionaalset pinget ja tõrjumist. Sellest tulenevalt sageli seksuaalne riskikäitumine, mõnuainete kuritarvitamine, oht nakatuda seksuaalselt teel levivatesse haigustesse

USA-s tehtud uuringute põhjal noortel
homoseksuaalsetel meestel rohkem kui
ülejäanud populatsioonil mitteturvalist
seksuaalkäitumist. Sageli kaasnevad sellega
sõltuvusained.

(Kaiser Foundation 2010)

Peresuhted

Noorukid kogevad sageli homofobiat, kardavad vanematega rääkida, neid haavata.

Nooruki "kapist väljatulemine" tingib peres kriisi, kus igaüks käitub erimoodi.

Vanematel hirmud, kurbus, viha.

Sageli pere katkestab noorukiga suhted. Sellest tulenevalt kaob emotsionaalne ja materiaalne toetus.

Varasemad uuringud

- Ema psühhopaatoloogia (bipolaarne häire, depressioon)
- Isal ainete kuritarvitamine ja depressioon; Vanemate konfliktid
- Peredünaamika- lapse eraldumise takistamine
- Vanemate ambivalentsus suhtumises lapsesse
- Homoseksuaalsuse avaldamine- peresuhted, kus on liialt ülehoolitsev ja klammerduv ema ning eemaldunud isa.

(Zucker, Bradely, 2003)

Ühe pereliikme
klammerdumine ja teise
distantseerumine on
hoopis tagajärg?

USA uuringud:
vastukaaluks pered kus
elavad koos geid ja lesbid
nn *families of choice*.

(Michael C. LaSala, 2013)

Spetsialist pere toetajana

- Aidata peret kohaneda ja taastada aus suhtlemine
- Abista perel leida nõustaja kellega avatult rääkida
- Avatult rääkida turvalisest seksuaalkäitumisest
- Ainult tugevad peresuhted võivad ära hoida noorukite riskikäitumise, mõnuainete kuritarvitamise, suitsidaalsuse.

- Vajadusel trauma ravi
- Ebamäärase sisetundega lapsed ja noorukeid julgustatakse suhtlema mõlemast soost eakaaslastega.